

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8369/2021
20.04.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Славица Глишић Полић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Ваљеву, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ваљеву, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж pp1 236/2021 од 02.09.2021. године, у седници одржаној 20.04.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж pp1 236/2021 од 02.09.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Шапцу Гж pp1 236/2021 од 02.09.2021. године у делу става првог изреке и пресуда Основног суда у Лозници Прр1 596/19 од 19.04.2021. године у ставу првом изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилац тражио накнаду материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року у поступку стечаја Ст 44/2010, који се води пред Привредним судом у Ваљеву, у износу од 39.977,24 динара.

У осталом делу ревизија тужене се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лозници Прр1 596/19 од 19.04.2021. године, ставом првим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу, на име накнаде материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ ненаплаћеног потраживања у поступку стечаја Ст 44/2010, који се води пред Привредним судом у Ваљеву у укупном износу од 263.494,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му исплати законску затезну камату на досуђени износ од 263.494,00 динара, почев од 30.09.2009. године до коначне исплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу

накнади трошкове парничног поступка у износу од 28.500,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате, док је одбијен захтев тужиоца преко досуђеног па до тражаног износа од 40.500,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка.

Пресудом Вишег суда у Шапцу Гж pp1 236/2021 од 02.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена је првостепена пресуда у ставовима првом, другом, у обавезујућем делу става трећег и ставу четвртом изреке. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наиме, наводи ревизије којима се оспорава висина штете, у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног касационог суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, које је усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене делимично основана (у усвајајућем делу одлуке о камати на главни дуг).

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, пред Трговинским судом у Ваљеву је 11.06.2009. године покренут поступак стечаја над ХК „Вискоза“ АД „Целулоза“ ДОО, привредном друштву са већинским државним капиталом. Стечајни суд је 24.09.2009. године донео закључак о спровођењу стечајног поступка банкротством, а 30.09.2009. године и закључак о листи утврђених и оспорених потраживања (након чега су 17.03.2010. године, 02.06.2010. године, 16.02.2011. године и 28.04.2012. године одржана допунска испитна рочишта на коме су испитане све пријаве потраживања). Закључком о листи потраживања Трговинског суда у Ваљеву Ст 10/09 од 30.09.2009. године тужиоцу, као повериоцу другог исплатног реда признато је потраживање у укупном износу од 79.966,00 динара, а као повериоцу четвртог исплатног реда, признато је потраживање у укупном износу од 240.408,00 динара, укупно 320.374,00 динара (у који је поред главнице од 194.721,00 динара урачуната и приписана законска затезна камата обрачуната до дана отварања поступка стечаја (применом конформног метода). Затезна камата до дана отварања поступка стечаја, обрачуната на наведени главни дуг применом простог интересног рачуна износи 85.675,76 динара. Тужилац је у стечајном поступку делимично наплатио своје потраживање у износу од 56.880,00

динара. Решењем Привредног суда у Ваљеву Р4 Ст 82/2018 од 15.03.2018. године, донетим по приговору тужиоца, утврђено је да је у предметном стечајном поступку повређено његово право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су о праву тужиоца на накнаду имовинске штете проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили правилном применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Наиме, тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није у целости наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Наводи ревизије да стечајни поступак није окончан и да ће тужилац своје новчано потраживање намирити у том поступку, нису од утицаја на правилност одлуке у овом спору. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања у стечајном поступку, без обзира на то што стечајни поступак још увек није окончан. Исплатом накнаде штете, тужена ступа у стечајни поступак на место тужиоца, и у том поступку може наплатити своје потраживање у висини исплаћене накнаде материјалне штете.

Из изложених разлога нису основани ревизијски наводи тужене о погрешној примени материјалног права у делу одлуке за главни дуг, због чега је у смислу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у ставу трећем изреке.

Међутим, по оцени Врховног касационог суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете, у делу одлуке о камати, обрачунатој у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Према утврђеном чињеничном стању, Закључком о листи потраживања Трговинског суда у Ваљеву Ст 10/09 од 30.09.2009. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 320.374,00 динара (као повериоцу другог исплатног реда признато је потраживање у укупном износу од 79.966,00 динара, а као повериоцу четвртог исплатног реда, признато је потраживање у укупном износу од 240.408,00 динара), у који су урачунати и приписани главници законска затезна камата, обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављена у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке, у стечајном поступку је применом

пропорционалне методе (прост интересни рачун) обрачуната законска затезна камата на износ главног дуга стечајног дужника, овде тужиоца и утврђена њена висина у износу од 85.675,76 динара.

У конкретном случају, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и тужену обавезали да тужиоцу накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 30.09.2009. године, умањено за износ наплаћеног потраживања у стечајном поступку од 56.880,00 динара, ближе наведено у изреци. По становишту суда, имајући у виду садржину одредбе члана 60. Закона о Уставном суду, наведена одлука Уставног суда не може се примењивати ретроактивно - на односе који су настали и правноснажно решени пре дана њеног објављивања, а у конкретном случају протекао је и рок прописан чланом 61. тог закона (за измену коначног и правноснажног појединачног акта донетог на основу неуставног прописа).

Изложено правно становиште нижестепених судова, по схватању Врховног касационог суда није правилно.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07, ... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног касационог суда, о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Сагласно наведеном, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. У ситуацији када је главници приписана затезна камата, обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и поново обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна.

У конкретном случају то је и учињено у поступку стечаја и новим обрачуном констатовано да је: главни дуг 194.721,00 динара, да прерачуната камата простом методом по одлуци Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године износи 85.675,76 динара, односно укупно 280.396,76 динара. Како је тужилац делимично наплатио потраживање у стечајном поступку у износу од 56.880,00 динара, то је имајући изложено у виду, Врховни касациони суд је преиначио пресуде нижестепених судова, тако што је одбио захтев за износ од 39.977,24 динара, као разлику између затезне камате обрачунате до дана отварања стечајног поступка применом конформне методе и затезне камате обрачунате до истог дана применом методе простог интересног рачуна и приписане главници, те применом члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Врховни касациони суд је одлуку о захтеву тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржану у ставу четвртом изреке, донео применом члана 165. став 1. и 2, у вези са члановима 153. став 2. и 154. став 1. ЗПП, па је одбио захтев тужене за за накнаду трошкова састава ревизије имајући у виду њен делимичан успех у поступку по овом ванредном правном леку.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић